

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **Národnej banky Slovenska**, so sídlom v Bratislave, Imricha Karvaša č. 1, proti žalovanému **C., a.s.**, so sídlom v B., o **zaplatenie 331,94 € (10 000,-- Sk) s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 21 C 262/2004, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. apríla 2008 sp. zn. 2 Co 82/2007 takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Návrhom doručeným Okresnému súdu Bratislava I 28. októbra 2003 sa Úrad pre finančný trh (ďalej len „úrad“), právny predchodca žalobkyne, domáhal zaplata 331,94 € (10 000,-- Sk) s príslušenstvom. Návrh odôvodnil tým, že žalovaný si nesplnil svoju povinnosť zaplatiť ročný príspevok, ktorú mal podľa § 53 zákona č. 96/2002 Z.z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“ alebo „zákon o dohľade nad finančným trhom“) v znení účinnom od 1. apríla 2002.

Okresný súd Bratislava I uznesením z 15. januára 2007 č. k. 21 C 262/2004-54 zastavil konanie s tým, že po právoplatnosti uznesenia bude vec postúpená Národnej banke Slovenska. Žalobcu zaviazal k povinnosti zaplatiť žalovanému trovy konania v sume 16,60 € (500,-- Sk) v lehote 15 dní od právoplatnosti uznesenia. Rozhodnutie odôvodnil tým, že vec nespadá do právomoci súdov (§ 7 ods. 1 a 2, § 103 a § 104 ods. 1 O.s.p.) ale úradu, ktorého pôsobnosť upravoval zákon, pričom citoval jeho príslušné ustanovenia.

Krajský súd v Bratislave uznesením z 29. apríla 2008 sp. zn. 2 Co 82/2007 uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil, stotožňujúc sa s jeho právnym záverom o nedostatku základnej procesnej podmienky, a to právomoci súdu na prejednanie a rozhodnutie veci. V dôvodoch uznesenia uviedol, že rozhodnutím uložiť povinnosť žalovanému zaplatiť ročný príspevok a penále bol oprávnený za účinnosti zákona len úrad a následne v zmysle zákona č. 747/2004 Z.z. o dohľade nad finančným trhom žalobkyňa. Z toho potom treba vyvodiť, že nie je daná právomoc súdu. Poukázal na verejnoprávny vzťah medzi žalobkyňou ako štátom určeným subjektom vykonávajúcim dohľad nad finančným trhom a žalovaným ako dohliadaným subjektom, vyplývajúci z finančnej činnosti štátu, ktorý nemožno považovať za vzťah občianskoprávny ani obchodnoprávny.

Proti tomuto rozhodnutiu krajského súdu podala dovolanie žalobkyňa. Žiadala, aby dovolací súd rozhodnutia súdov oboch stupňov zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť a opodstatnenosť dovolania odôvodnila vadou konania, spočívajúcou v tom, že zastavením konania jej bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.). Uviedla, že povinnosť subjektu finančného trhu platiť ročný príspevok vzniká zo zákona a úrad len určil výšku príspevku pre jednotlivé kategórie dohliadaných subjektov finančného trhu. Nebolo preto potrebné, aby bolo vydané rozhodnutie, ktorým by bola uložená povinnosť dohliadanému subjektu zaplatiť ročný príspevok a penále, ktoré rozhodnutie by bolo exekučným titulom. Len žalobou podanou proti žalovanému na súde sa mohla domáhať, aby súd zaviazal žalovaného k splneniu povinnosti. Tým, že súd o jej návrhu nekonal a nerozhodol, ale konanie zastavil, odňal jej možnosť konať pred súdom.

Žalovaný sa k dovolaniu žalobkyne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal predovšetkým jeho prípustnosť. Dospel pritom k záveru, že dovolanie smeruje proti takému rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné, preto ho treba odmietnuť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Podmienky prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vydaného vo forme uznesenia (ako tomu bolo v preskúmvanej veci) sú upravené v ustanoveniach § 237 a § 239 O.s.p.

Podľa § 239 ods. 1 O.s.p. dovolanie je tiež prípustné proti uzneseniu odvolacieho súdu, ak

- a) odvolací súd zmenil uznesenie súdu prvého stupňa,
- b) odvolací súd rozhodoval vo veci postúpenia návrhu Súdnemu dvoru Európskych spoločenstiev [§ 109 ods. 1 písm.c/] na zaujatie stanoviska. Dovolanie nie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa odmietlo odvolanie proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa o zamietnutí návrhu na prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm.c/.

Podľa § 239 ods. 2 O.s.p. dovolanie je prípustné tiež proti uzneseniu odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvého stupňa, ak

- a) odvolací súd vyslovil vo svojom potvrdzujúcom uznesení, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu,
- b) ide o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia,
- c) ide o uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky.

Keďže rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré je dovolaním napadnuté, nevykazuje znaky niektorého z týchto uznesení, nemožno prípustnosť dovolania žalobcu vyvodiť z ustanovenia § 239 ods. 1 a 2 O.s.p.

S prihliadnutím na námietku dovolateľky, ale tiež vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v ustanovení § 237 O.s.p., neobmedzil sa odvolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O.s.p., ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. (t.j., či v prejednávanej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, nepodania návrhu na začatie

konania, hoci podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania nesprávne obsadeným súdom).

Žalobkyňa v dovolaní nenamietala, že by v konaní došlo k procesným vadám v zmysle § 237 písm.a/ až e/ a g/ O.s.p. a existencia procesnej vady takejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

So zreteľom na obsah dovolania, dovolací súd osobitne skúmal, či v konaní (ne)došlo k odňatiu možnosti konať pred súdom (§ 241 ods. 2 písm.a/ O.s.p. v spojení s § 237 písm.f/ O.s.p.).

Pod odňatím možnosti pred súdom konať treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Táto vada konania znamená porušenie základného práva účastníka súdneho konania na spravodlivý proces, ktoré právo zaručujú v podmienkach právneho poriadku Slovenskej republiky okrem zákonov aj čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm.f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné právo, ktoré mu právny poriadok priznáva.

Za takýto postup, odnímajúci účastníkovi konania možnosť pred súdom konať a zakladajúci prípustnosť dovolania treba považovať aj zastavenie konania pre nedostatok procesnej podmienky, ak záver súdu o tejto otázke nie je správny a konanie v skutočnosti nedostatkom podmienky konania netrpí.

Pri posudzovaní dovolania v preskúmvanej veci je zřejmé, že prípustnosť dovolania podľa § 237 písm.f/ O.s.p. vyvodzovala žalobkyňa z toho, že krajský súd jej svojím rozhodnutím odňal možnosť konať pred súdom tým, že konanie zastavil pre nedostatok právomoci.

Vzťahmi právomoci (pôsobnosti, kompetencie) sú vzťahy medzi súdmi na jednej strane a inými orgánmi na strane druhej. Právomocou súdu sa rozumie vymedzenie okruhu vecí, ktoré súdy prejednávajú a rozhodujú; je procesnou podmienkou konania, ktorej nedostatok nemožno odstrániť.

V občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány (§ 7 ods. 1 O.s.p.). Iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovuje zákon (§ 7 ods. 3 O.s.p.). Citované ustanovenia vymedzujú právomoc súdov, t.j. okruh vecí, ktorých realizácia je právom aj povinnosťou súdov.

Podľa § 1 zákona, zákon upravoval okrem iného aj pôsobnosť a činnosť úradu a jeho postup pri vykonávaní dohľadu nad finančným trhom v oblasti kapitálového trhu.

Podľa § 2 zákona, zriadil sa úrad ako právnická osoba, ktorej sa v oblasti verejnej správy zverilo vykonávanie dohľadu podľa tohto zákona a podľa osobitných zákonov. Úrad sa nezapisoval do obchodného registra a jeho sídlom bola Bratislava.

Podľa § 3 písm.a/ bod 1, 2 a 3 zákona, úrad vykonával dohľad nad činnosťou obchodníka s cennými papiermi tým, že dohliadal na dodržiavanie ustanovení tohto zákona a osobitných zákonov, viedol konania podľa tohto zákona a osobitných zákonov v oblasti kapitálového trhu a vydával povolenia a iné rozhodnutia podľa tohto zákona a osobitných zákonov a dohliadal na plnenie ním vydaných rozhodnutí vrátane dodržiavania podmienok určených v týchto rozhodnutiach a vykonával dohľad na diaľku a dohľad na mieste nad dohliadanými subjektmi.

Podľa § 37 až § 41 zákona, úrad rozhodoval o predmete konania v prvom stupni. Účastník konania mal právo podať proti rozhodnutiu úradu rozklad, ak tento zákon neustanovoval inak alebo ak sa po vydaní tohto rozhodnutia účastník konania rozkladu písomne alebo ústne do zápisnice nevzdal. Rozklad proti rozhodnutiu úradu v prvom stupni bolo možné podať úradu do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia. Úrad mohol na prvom stupni o rozklade sám rozhodnúť, ak rozkladu v plnom rozsahu vyhovel a ak sa rozhodnutie netýkalo iného účastníka konania ako toho, ktorý podal rozklad, alebo ak s tým ostatní

účastníci konania súhlasili. Ak úrad o rozklade nerozhodol, predložil ho generálny riaditeľ s výsledkami doterajšieho konania, so spisovým materiálom a so svojím stanoviskom rade do 30 dní odo dňa, keď mu bol doručený rozklad. Ak to dovoľovala povaha veci a ak nápravu nebolo nemožné dosiahnuť inak, rada sama vo veci rozhodla, ak úrad nezačal konanie na prvom stupni, hoci bol na to povinný. O rozklade proti rozhodnutiu v prvom stupni rozhodovala rada, a to na návrh ňou ustanovenej poradnej komisie. Proti rozhodnutiu rady nebolo možné podať rozklad. Rada mohla z vlastného alebo z iného podnetu preskúmať právoplatné rozhodnutie.

Podľa § 43 zákona, zákonnosť právoplatných rozhodnutí úradu vydaných podľa tohto zákona bola preskúmateľná súdom podľa osobitného predpisu (O.s.p.); na preskúmanie rozhodnutí bol príslušný Najvyšší súd Slovenskej republiky.

Podľa § 44 zákona, ak účastník konania nespĺnil v určenej lehote dobrovoľne povinnosť uloženú rozhodnutím úradu, ktoré bolo vykonateľné, úrad bol oprávnený podať návrh na súdny výkon rozhodnutia alebo návrh na vykonanie exekúcie súdnym exekútorom.

Podľa § 53 zákona, prispievatelia boli povinní uhrádzať úradu ročný príspevok v štyroch rovnakých splátkach vždy do 20. dňa prvého mesiaca kalendárneho štvrťroka. Ročné príspevky určoval úrad na každý rok najneskôr do 20. decembra predchádzajúceho roka v rámci rozpätí, ktoré boli uvedené v prílohe. Ak splátky príspevku neboli zaplatené riadne a včas, prispievateľ bol povinný zaplatiť penále 0,01 % z dlžnej sumy príspevku každý deň omeškania.

V zákone o dohľade nad finančným trhom bola, ako z vyššie uvedených ustanovení zákona vyplýva, okrem iného upravená pôsobnosť úradu, konanie úradu, vymedzenie účastníkov konania a právomoc súdov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na to, že Slovenská republika ako štátny subjekt je aj subjektom finančného práva, disponuje právomocami aj v oblasti finančnej činnosti, ktorá je uzákonená aj v právnych predpisoch upravujúcich finančnú kontrolu a regulujúcich finančný trh. Právomoc štátu v oblasti finančnej činnosti, spočívajúca v uskutočňovaní finančnej kontroly a regulácii finančného trhu je vyjadrením suverenity štátu v tejto oblasti. Do 1. januára 2006 Slovenská republika v rámci svojej finančnej činnosti

prostredníctvom osobitného subjektu finančného práva – Úradu pre finančný trh dohliadala nad stavom kapitálového trhu, ktorý vykonával aj dohľad nad činnosťou obchodníkov s cennými papiermi, ktorým ukladal povinnosti zákon a osobitné zákony v oblasti kapitálového trhu.

Finančno-právne vzťahy štátu sú vzťahy mocensko-majetkové, odlišné od občiansko-právnych vzťahov. Vznikajú a rozvíjajú sa výlučne vo sfére finančnej činnosti štátu na základe finančno-právnych noriem. Sú formou realizácie verejných záujmov, a preto ich treba skúmať ako verejnoprávne vzťahy. Sú mocenskými vzťahmi, v ktorých jednou zo strán je štát, jeho orgány alebo ním zriadené osoby – ako subjekty, ktoré prijímajú mocenské rozhodnutia. Odlišujú sa tým od občiansko-právnych vzťahov.

Vzťahy práva finančného trhu ako verejno-právne vzťahy sú upravené právnymi normami regulácie finančného trhu, v ktorých je koncentrovaná verejnoprávnosť noriem, prejavujúca sa prítomnosťou štátnej autority používajúcej normy mocensko-donucovacieho charakteru. Reguláciu slovenského finančného trhu zabezpečoval Úrad pre finančný trh s celoštátnou pôsobnosťou, ktorý vykonával štátny dozor v oblasti kapitálového trhu do 1. januára 2006. Zákonom č. 96/2002 Z.z. o dohľade nad finančným trhom sa upravilo právne postavenie tohto úradu ako verejného orgánu, právnickej osoby v oblasti verejnej správy, vyčleneného zo sústavy orgánov štátnej správy, na ktorého štát preniesol časť výkonu moci (svojich funkcií). Úradu bolo zákonom zverené rozhodovanie o subjektívnych právach a povinnostiach osôb v oblasti verejnej správy, konkrétne v oblasti finančného trhu, pričom rozhodnutia úradu boli zo zákona vynútiteľné štátnou mocou. Rozhodovací proces úradu bol dvojstupňový, pričom v prvostupňovom konaní bol na rozhodovanie príslušný úrad a v druhostupňovom konaní, pokiaľ proti rozhodnutiu podal subjekt rozklad (a v prvostupňovom konaní úrad nevyhovel rozkladu) – rada úradu. Proti rozhodnutiu rady nebolo možné už podať rozklad (§ 40 ods. 3). Aj právoplatné rozhodnutie mohla preskúmať rada (§ 41); proti rozhodnutiu mohol podať protest prokurátor (§ 42). Zákonnosť rozhodnutí bola preskúmateľná súdom (§ 43).

Zákonom č. 747/2004 Z.z. o dohľade nad finančným trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov bol úrad zrušený a s účinnosťou od 1. januára 2006 začala dohľad nad finančným trhom vykonávať Národná banka Slovenska. Kompetencie a právomoci prešli na Národnú banku Slovenska v zmysle § 45 ods. 1 až 4 tohto zákona. Podľa § 45 ods. 3 tohto

zákona konanie, ktoré viedol úrad podľa doterajších predpisov a ktoré neboli právoplatne skončené pred 1. januárom 2006, procesne skončí Národná banka Slovenska podľa tohto zákona; pritom konania začaté pred 1. januárom 2006 z podnetu úradu sa od 1. januára 2006 považujú za konania začaté z podnetu Národnej banky Slovenska.

Kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania) – § 103 O.s.p.

Ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu; právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú pritom zachované (§ 104 ods. 1 O.s.p.).

Existenciu právomoci súdov na konanie a rozhodnutie vo veci súdy skúmajú v každom štádiu konania. V prípade absencie právomoci musí súd konanie zastaviť a vec postúpiť príslušnému orgánu na konanie a rozhodnutie. Ak nejde o vec patriacu do právomoci súdu podľa § 7 O.s.p., musí byť iný príslušný orgán na prejednanie a rozhodnutie. V preskúvanom prípade je ním Národná banka Slovenska. Súdy mali podľa predmetného zákona len právomoc preskúmať rozhodnutie úradu vydané podľa zákona. Príslušným na preskúmanie podľa zákona bol Najvyšší súd Slovenskej republiky (je aj v súčasnosti).

Podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Výkladom tohto ustanovenia možno dospieť k záveru, že prioritne poskytuje ochranu práv súd a iba vtedy, ak tak stanoví zákon, ju poskytuje iný orgán. Iba vtedy nemôže byť ochrana subjektívnych práv vylúčená z pôsobnosti súdu, ak o tejto otázke nie je príslušným podľa zákona na rozhodnutie iný orgán, čo však nie je preskúvaný prípad.

Zastavenie konania z dôvodu chýbajúcej právomoci súdu podľa § 103 a 104 O.s.p. za situácie, keď pre tento procesný postup súdu bol zákonný dôvod, nie je odňatím možnosti účastníkovi konať pred súdom podľa § 237 písm.f/ O.s.p. Postup súdu, ktorým sa odníma účastníkovi možnosť pred súdom konať, nie je dovolacím dôvodom podľa citovaného

ustanovenia, ak je tento postup súdu v súlade so zákonom. K odňatiu možnosti konať pred súdom nemôže dôjsť rozhodnutím – uznesením o zastavení konania pre nedostatok procesnej podmienky (právomoci súdu), ak záver súdu o tejto otázke je správny a konanie nedostatkom procesnej podmienky konania netrpí.

Posudzujúc dovolanie z týchto rozhodujúcich hľadísk, nedá sa postupu nižších súdov vytýkať nesprávnosť predpokladaná v § 237 písm.f/ O.s.p. Pri svojom rozhodovaní súdy v súvislosti so svojou povinnosťou kedykoľvek za konania prihliadať na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môžu konať vo veci, postupovali v súlade s procesnými zákonnými ustanoveniami.

Súdy v rámci konania vychádzali z dvoch zákonov. Jednak zo zákona o dohľade nad finančným trhom platným v čase podania návrhu na súd a po zrušení úradu vzhľadom na potrebu postúpenia veci orgánu, do ktorého právomoci vec patrí, museli súdy zohľadniť aj právnu úpravu zákona č. 747/2004 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2006 a platil (pozn. NS SR aj v súčasnosti platí) v čase rozhodovania súdov o zastavení konania a postúpení veci Národnej banke Slovenska, do ktorej právomoci vec patrí.

So zreteľom na vyššie uvedené možno uzavrieť, že dovolanie žalobkyne smerovalo proti uzneseniu odvolacieho súdu, proti ktorému podľa § 239 O.s.p. prípustné nie je. Keďže neboli zistené ani dôvody prípustnosti uvedené v § 237 O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky jej dovolanie ako neprípustné odmietol (§ 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p. v spojení s § 243b ods. 5 veta prvá O.s.p.).

O náhrade trov dovolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 146 ods. 1 písm.c/ O.s.p. (s použitím analógie) v spojení s § 243b ods. 5 a § 224 ods. 1 O.s.p., keď neboli dané dôvody pre použitie odseku 2 tohto ustanovenia a žalovanému v súvislosti s dovolacím konaním žiadne trovy nevznikli.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. januára 2010

JUDr. Eva Sakálová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :

Jarmila Uhlířová

